

www.gelisim.edu.tr

İSTANBUL
GELİŞİM
ÜNİVERSİTESİ

Ekolojik, Ekonomik ve Sosyal Sürdürülebilirlik İçin

istanbul Gelişim Üniversitesi

www.gelisim.edu.tr

🐦 f gelisimedu @ igugelisim

ORTEZ VE PROTEZ

ORTEZ ÜRETİMİ II

Öğr. Gör. Tuba ŞENOL

e-posta: tсенol@gelisim.edu.tr

gelisimedu

igugelisim

TEKERLEKLI SANDALYE

- ❖ Tekerlekli sandalye kullanan bireylerde kısıtlılık olabilir. Bu kısıtlılığın bir nedeni olarak sandalyenin yanlış tasarlanması, kişiye uygun olmayan sandalyelerin önerilmesi, kişinin sandalyeyi kullanmakta problemler yaşanabilir.

- ❖ Tekerlekli sandalye için hastayı değerlendirmek, tekerlekli sandalye seçimini yapmak, tekerlekli sandalyede gerekli adaptasyonları gerçekleştirmesi engelli bireylerin tekerlekli sandalye ile katılım göstermesinde etkilidir.

- Mobilitenin aktif ve üretici yaşama katılmamızda önemli bir rolü var.
- Hastalık, yaralanma veya kazalar sonrası ortaya çıkan mobilite problemleri bu nedenle bireyleri fazlasıyla etkilememektedir.

- Mobilitenin geçici veya tam kayıplarında engel durumunu gidermek için yürüme yardımcıları kullanımı bir ihtiyaç olabilir.
- Tekerlekli sandalye bu amaçlar doğrultusunda mobilitayı sağlamak için en fazla kullanılan yardımcı cihazlardan biridir.

- Tüm dünyada engelli çocuk sayısının yaklaşık 95 milyon olduğu, 13 milyonunun engelini şiddetli olduğu, %10'ununda mobilite için tekerlekli sandalyeye ihtiyaç duyduğu yaklaşık olarak bilinmektedir.
- Türkiye'de nüfusun yaklaşık %12'sinin engelli bireylerden oluştuğu ve bu oranın daha fazla yüzdesinin fiziksel engeli kapsadığı bilinir.

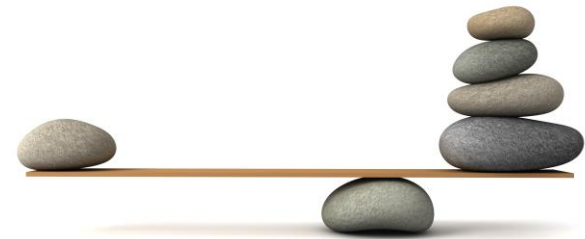
Tekerlekli Sandalye'nin Uygunluğu

- a) Birey kendi ihtiyaçlarını karşılayabilirse,
- b) Çevresel koşullara uygunluk,
- c) Vücuda iyi uyumlu,
- d) Postüral destek sağlama,
- e) Güvenli ve uzun ömürlü,
- f) Ülkede mevcut ise,
- g) Ekonomik açıdan bireyleri zorlamıyor ise,

- Uygun tekerlekli sandalye seçim ve değerlendirme sürecinde multidisipliner bir ekip içinde kullanıcı, aile üyeleri, bakım verenler, tedavi sürecini yürüten profesyoneller ve kişinin sosyal çevresinde yer alan bireyler yer almalıdır.

- Tekerlekli sandalyeler, kullanıcılarının mümkün olduğunca çok sayıda etkinliğe katılmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Konfor ve güvenlik iki önemli faktör olarak karşımıza gelmektedir.
- Hafif, sağlam, kolay manevra yapma özelliklerine sahip olmalıdır.

- Çocuklarda büyüme hızına uyum sağlayan materyaller tercih edilmelidir.
- Hafif ve sağlam olmalıdır.

Standardizasyon

- Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO), tekerlekli sandalyeler için ISO 7176 serisi olarak bilinen uluslararası standartlar geliştirmiştir.
- 28 bölümden oluşan bu standardizasyon serisi, tekerlekli sandalye performansını, boyutunu, gücünü, dayanıklılığını ve güvenliğini değerlendirmek için kullanılan bir dizi terminoloji ve test yöntemleri belirlemiştir.

Standardizasyon

- Statik stabilitenin, dinamik stabilitenin, frenlerinin etkinliğinin, enerji tüketiminin, manevra alanının, maksimum hız, yavaşlama, hızlanma ve tırmanmanın belirlenmesi, tekerlekli sandalye ölçüleri, kontrol sistemleri, sürtünme katsayıları gibi birçok konu ISO 7176 **tekerlekli sandalye** başlığı altında bulunmaktadır.

TEKERLEKLİ SANDALYE ÇEŞİTLERİ

- ❖ Bir tekerlekli sandalyenin kullanıcının fiziksel gereksinimlerini karşılayacak şekilde ayarlanma veya kişiselleştirme olanağı, sandalyenin türüne bağlı olarak değişmektedir.
- a) Basit tekerlekli sandalyeler,
- b) Uzun süreli kullanıcılar için tekerlekli sandalyeler,
- c) Yüksek oranda ayarlanabilir veya teknolojik donanımlı tekerlekli sandalyeler,

a. Basit Tekerlekli Sandalyeler

- ❑ Tüm tekerlekli sandalyelerin yaklaşık %90'ını oluşturan manuel itme gücüne dayanan tekerlekli sandalyelerdir.
- ❑ Hastane tipi tekerlekli sandalyeler

b. Uzun Süreli Kullanıcılar İçin Tekerlekli Sandalyeler

- ❑ Koltuk genişliği ve derinliğinin, ayak dayama ve sırt desteği yüksekliğinin ayarlanabilir olması tekerlekli sandalyenin en verimli şekilde kullanılması için önemlidir.

c. Yüksek Oranda Ayarlanabilir veya Teknolojik Donanımlı Tekerlekli Sandalyeler

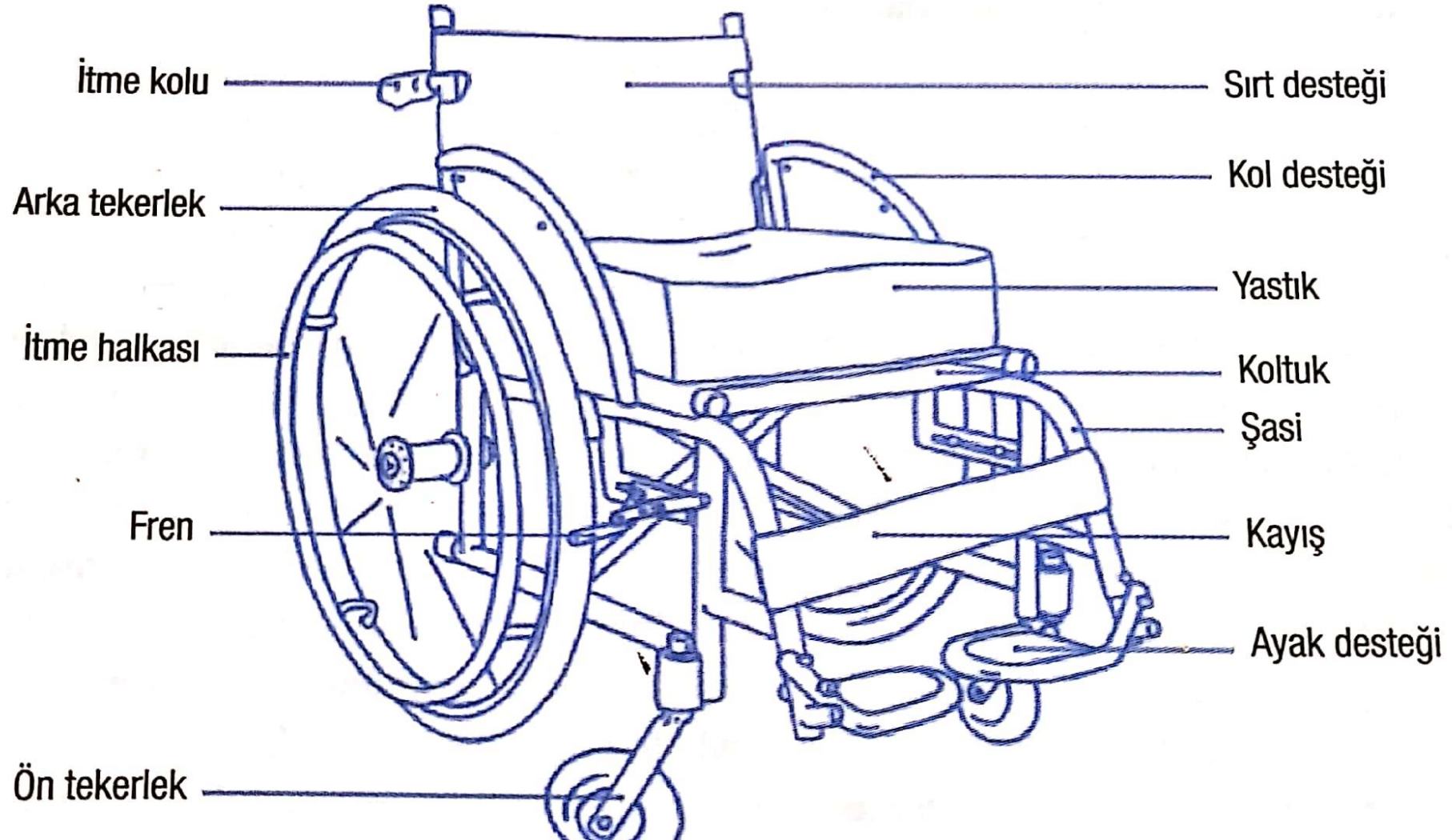
- ❑ Genellikle kullanıcıyı desteklemeye yardımcı olmak için ilave bileşenlere sahiptir.

Tekerlekli Sandalye Tasarımı

- ❑ Tekerlekli sandalyelerin uygun olmasını sağlamak için tasarımcılar, kullanıcıların ve çevrelerinin ihtiyaçlarını iyice anlamalıdır.

Tekerlekli Sandalye Tasarımı

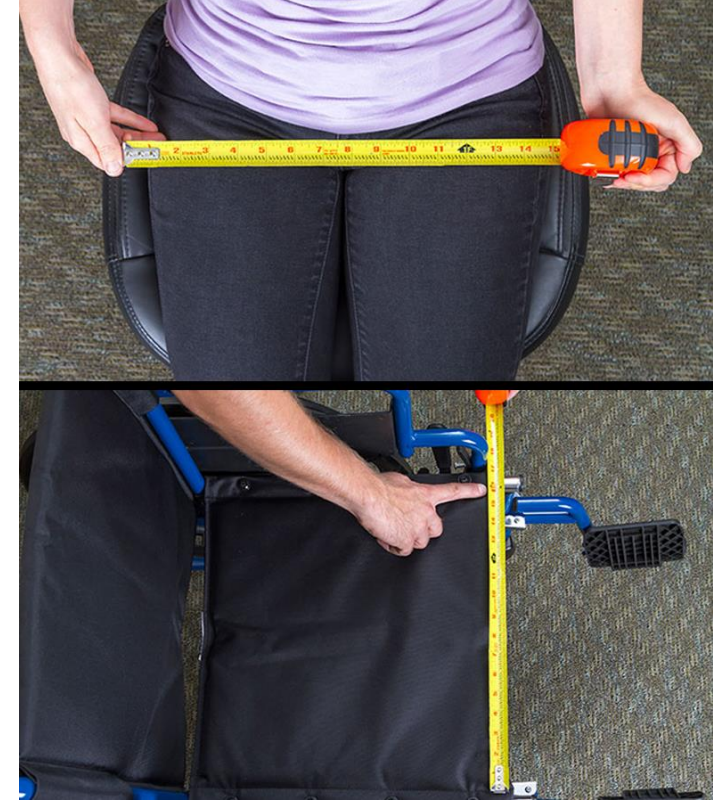

Tekerlekli Sandalye Tasarımı

1. Koltuk genişliği,
2. Koltuk derinliği,
3. Koltuk yüksekliği,
4. Sırt desteği,
5. Ayak destekleri,
6. Kol destekleri,
7. Baş desteği,

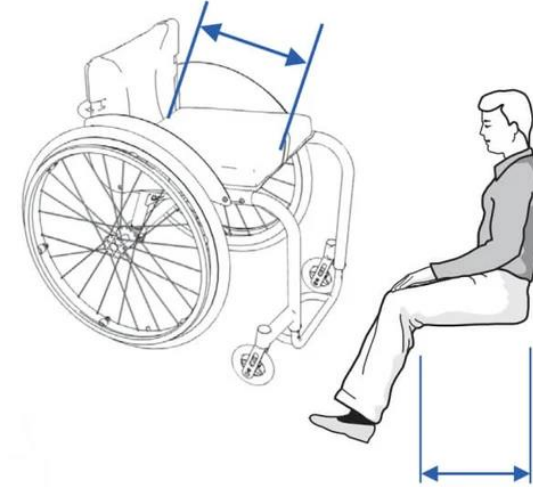
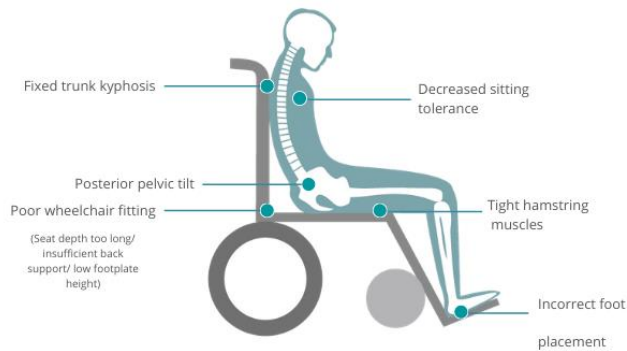
1. Koltuk Genişliği

- Kullanıcının ortezi dikkate alınarak genişlik ayarlaması yapılır.
- Kalça genişliğine yakın olması önerilir.
- 2 – 2,5 cm kalçadan geniş bırakılır.
- Koltuk genişliğinin dar olduğu durumlarda femur başı üzerine baskı(dekübit ülseri)
- Çok geniř sandalyede manevra kabiliyetinde azalma

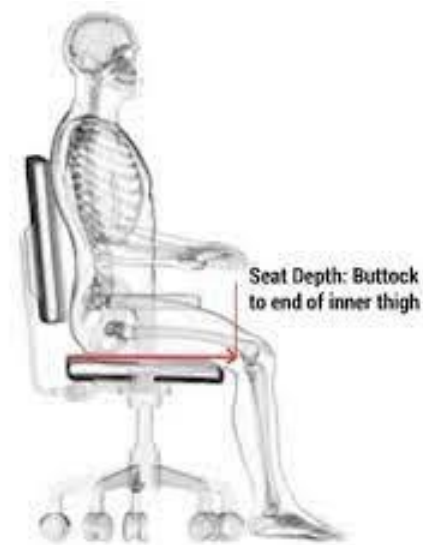
2. Koltuk Derinliği

- Pelvis ve omurganın uygun şekilde konumlandırılıp, desteklenmesi önemli!!!
- Uygun derinlik ile uyluklara tam temas,
- Derinlik az olduğunda dizlerde aşırı fleksiyon ve ischial tuberositasa aşırı yük biner!!!

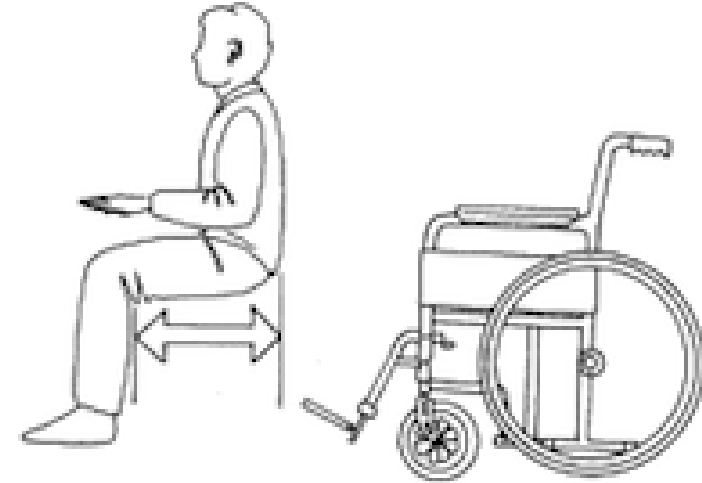

2. Koltuk Derinliği

- Koltuk ile tam temas kurulamazsa postüral denge sağlanamaz.
- Derinlik çok olursa; pelvis ve omurgada rotasyon deformitesi meydana gelir.

(c) Ergonomictrends.com

3. Koltuk Yüksekliği

- Yükseklik belirlenirken;
  - Distal uyluk altından, sıklıkla kullanılan ayakkabının topuğuna kadar olan mesafe ölçülür.
- Sıkışma miktarına göre malzemeler;
  - Hava, köpük ve jel dolgulu olabilir.(Malzemenin sıkışması da göz önünde bulundurulmalıdır!!!)

3. Koltuk Yüksekliği

- Ayak destekleri yerden yüksekliği; 5 – 7cm olmalıdır.
- Koltuk yüksekliği kişinin diz ve ayak bileği eklemlerinin 90° olacak şekilde konumlandırılması gerekmektedir.
- Çevresel etkinlikte göz önünde bulundurulmalıdır (Masa yüksekliği, Lavabo altı açıklığı vb.)

4. Sırt Desteği

- Kol hareket serbestliği dikkate alınarak postural stabilite ve sandalyenin itilmesi gibi günlük fonksiyonlara göre sırt desteğinin ayarlaması yapılmalıdır.
- Kendi başına sandalye kullananlar için sırt desteği scapulanın 2 – 5cm altına denk gelecek şekilde ayarlaması yapılmalıdır.

4. Sırt Desteği

- Koltuk ve sırt desteği arasındaki açı 80 - 100° olmalı
- Spor aktivitelerinde sırt destekleri düşük olabilir.
- Üst gövde ve postüral desteğe ihtiyaç duyan bireylerde sırt desteği yüksekliği scapulanın ortasına hatta üst ucuna(margo superior) kadar yükseltilebilir.

5. Ayak Destekleri

- Stabilite ve pozisyon yönetimi için diz ve ayak bileği eklemleri 90° de tutulmalıdır.
- Açı ayarlı ayak destekleri önerilebilir.
- Ayak destekleri yerden en az 5 cm yükseklikte olması gerekir.

5. Ayak Destekleri

- Yerden yükseklik 5 cm den az olduğu durumlarda ayak bileğinde plantarfleksiyon gelişir ve aşil tendonunda kısalma meydana gelecektir!!!
- Yüksekliğin fazla olduğu durumlarda; skolyoz, kalça ekleminde rotasyon, kalça eklem displazisi meydana gelebilir.

6. Kol Destekleri

- 90° dirsek fleksiyonda iken altından ve kalçanın altında kalan meafe ölçülür.
- Kol desteği glenohumeral ekleme destek olmalıdır.
- Tekerlekli sandalyelerin kol destekleri sabit, kayabilen, dönebilen ya da tamamen çıkarılabilen nitelikte, yüksekliği sabit ya da ayarlanabilir olabilir.

7. Baş Desteği

- Baş kontrolü olmayan hastalarda kullanılır.
- Pelvis ve spinal kolonun düzgün desteklenmesi sağlandıktan sonra baş desteği eklemesi yapılabilir.

7. Baş Desteği

- Lateral ve subokspital desteklerin eklenmesi çok zayıf baş hareket kontrolü olan kullanıcılar için yardımcı olabilir.
- Oturma sistemine monte edilebilir veya taşınabilir.
- İhtiyaca göre ayarlanabilir sistemlidir.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Genellikle şiddetli spastisite veya tremor, görme veya bilişsel problemlili bireyler akıllı tekerlekli sandalyeleri kullanılır.
- Bağımsız mobilitede problem

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Akıllı tekerlekli sandalyeler tipik olarak, bilgisayarın ve sensörlerin eklendiği standart elektrikli bir tekerlekli sandalyeden veya koltuğa bağlanmış bir mobil robot tabanından oluşur.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Navigasyon destekli tekerlekli sandalyeler; kognitif sorunlar nedeniyle nereye gideceğini veya nasıl gideceğini hatırlamayan, problem çözme konusunda sorun yaşayan veya görme problemleri olan hastalar için idealdir.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Çarpma engelleyici sandalyeler; engelleri göremeyen fakat görsel ipuçları olmadan gezebilen, sandalyenin kontrolünü geçici olarak kaybedebilecek fiziksel problemi olanlar(spastisite), sürüşü güvensiz hale getirebilecek kognitif bozukluğu olanlar için uygundur.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Sesli komut sistemi;
- Ses ile kontrol edilebilen sandalyelerde mevcuttur.
- Otomatik konuşma tanıma merkeziyle etkileşime girmek gerekmektedir.
- Komutlar; hızlı, akıcı ve düzgün sıralı olan bir konuşma yeteneğine ihtiyaç vardır.(multiple skleroz, serebral palsi konuşma etkilenir)

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Göz odaklı kontrol sistemleri;
- Bu sistem ağır engelli bireyler için sezgisel bir kontrol sağlar. Fakat manevra yeteneği, bilişsel ve motor kontrol açısından optimize edilememiştir.
- ALS hastalarından iyi bir şekilde kullanılmaktadır.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Yeni teknoloji ile sandalyelerin durdurulması, sağa – sola – yukarı – aşağı göz hareketleriyle yönlendirilmesine olanak sağlamaktadır.
- Görme engelli bireylerde; göz kontrol sistemli sandalye kullanımı zordur.
- Bakışların bir noktaya odaklanamaması, ekran üzerindeki alanların görülememesi şeklinde ortaya çıkan limitasyonlar hastaların çarpma ve yaralanma ihtimalini arttırır.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Basamaklar ve merdivenler de tekerlekli sandalye kullanıcılarının önüne bir engel olarak çıkmaktadır.
- 20mm'den fazla yükseklikte kullanıcılar yardıma ihtiyaç duymaktadırlar.
- Devrilme riski yüksek!!!
- Merdiven inip, çıkabilen sandalyeler tasarlanmıştır.
- Dezavantajı; büyük, ağır ve pahalı olabilir.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Eksoskeleton destekli tekerlekli sandalyeler
- Statik pozisyonda uzun süre tekerlekli sandalye kullanımının getirdiği ağrı, bası yarası, kontraktür, dolaşım yetersizliği, inaktivite seviyesi artışını ve rahatsızlık hissini ortadan kaldırmanı yanı sıra kişinin günlük yaşamdaki bağımsızlığını kazanması hedeflenmektedir.

Akıllı Tekerlekli Sandalyeler

- Ayakta durma ve yeniden yürüme hedeflenir.

https://www.youtube.com/watch?v=dC_wTDfdyek

SORU VE ÖNERİLER

ÖNERİLEN HAFTALIK ÇALIŞMALAR

İşlenen konuların uygun görseller veya videolar üzerinde tekrarının yapılması konunun pekişmesi açısından yararınıza olacaktır.

BİR SONRAKİ DERS HAKKINDA

www.gelisim.edu.tr

Katılımınız için

Teşekkür ederiz

www.gelisim.edu.tr

🐦 gelisimedu @igugelisim

